
Nekrológ

PATAKI FERENC
[1928–2015]

---

87 éves korában elhunyt Pataki Ferenc, a pszichológiai tudományok és a magyar tudományos közélet vezető egyénisége. Pszichológus tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiának, több cikluson át elnöke az MTA Filozófiai és Történettudományok Osztályának, majd az MTA társadalomtudományi alelnöke lett. Hosszú időn át vezette az MTA Pszichológiai Intézetét, a mai MTA TTK Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet jogelődjét, kulcsszerepe volt e főhivatású kutatóintézet kiegyensúlyozott belső szervezetének és életének megszilárdításában. Nagy hatású professzorként az ELTE szociológiai tudományterületén fejtette ki értékes oktatói tevékenységét.

A tudományos közéletből ugyan az utóbbi évtizedben visszavonult, de szakmai-tudományos munkásságát töretlen szellemi erővel és közfigyelmet kiérdemelve folytatta 2015 novemberében bekövetkezett haláláig. Pataki Ferenc 1945 után a *népi kollégiumok* mozgalmának volt részese, egyik vezetője, akinek ez a közéleti tapasztalata a maga demokratikus és antidemokratikus élményeivel, vezetési sikereivel és mély konfliktusaival pedagógiai, pszichológiai és szociológiai életművéhez

egyaránt inspirációt adott. 1956 után a pedagógiának lett kísérletező vezéralakja, aki a *közösségi nevelés* gondolkörét új megvilágításba helyezte, és egy Európa-szerte érdeklődést kiváltó Makarenko monográfiával gyarapította a hazai és nemzetközi szakirodalmat. Az 1960-as évek derekán úttörő szerepre vállalkozott a pszichológia ez idáig elhanyagolt, sőt elzárt társadalomtudományi területén, és lett a *szociálpszichológia mértékadó képviselője* mind az Akadémia pszichológiai kutatóintézetében, mind pedig az ELTE szociológiai szakterületén. Az emberi kapcsolatokról, a társadalmat felépítő csoportokról végzett elméletileg igényes tényfeltáró kutatómunkát, fejtett ki közérdeklődést kiváltó publikációs tevékenységet. Két olyan témában születtek a legjelentősebb munkái, amelyek a fordulatos *20. század jobb megértéséhez* szükségesek. Így átgondolta és rendszerezte a *tömegek* romboló és megújító szerepét e század folyamán a politikai mozgalmak, a tömegkommunikáció és a tömegdemokrácia időszakában. Másik jelentős témája a szociálpszichológia nemzetközi élvonalát foglalkoztató *szociális identitás* kérdése: mivel és mennyiben azonosul az egyén a társadalomban, mi fűzi össze a társadalom tagjait és teremt köztük szellemi kapcsolatot. A *rendszerváltást követő* időszakban Pataki Ferenc elmélyülten foglalkozott a nemzeti összetartozás érzésével és tudatával, a nemzeti identitás 21. században is eleven hatóerejével is és azzal az érzékeny viszonnyal, ami a *nemzeti gondolat és a demokrácia eszméje* között formálódott. Közfigyelmet váltottak ki az utóbbi években – súlyos betegsége idején – írott *társadalom- és politikakritikai* munkái, az igazságra törő, szókimondó esszékötetei.

Pataki Ferenc értékes munkásságát őrizve és szellemi örökségét ápolva a *Magyar Pszichológiai Szemle* következő száma tanulmányokat közöl tiszteletére.

Hunyady György

a *Magyar Pszichológiai Szemle*
szerkesztőbizottságának elnöke